

KAMUSALLIK AŞINIRKEN İSTANBUL'DA GÜNDELİK HAYAT

Bazen devlet bazen de halk anlamında kullanılabilen kamu kelimesi, farklı bağlamlara işaret edebilmektedir. Bu açıdan kamusal kavramı da farklı kapsam ve içeriklerde anlamlarda kullanılmaktadır. Kamusal, temel anlamıyla görünürlük kazanmaya ve dolayısıyla aleniye işaret eden bir kavramdır; bireyin kendi özel alanı dışında görünürlük kazandığı, toplumsal yaşama farklı düzeylerde katıldığı ortam ve olanakları ifade etmektedir.

Kamusal özel ilişkisinin tartışıldığı zeminler temelde dört şekilde karşımıza çıkmaktadır: Liberal anlayışta kamu politikası açısından devlet ve özel sektör arasındaki ilişkinin nasıl düzenlendiği, vatandaşlığın alanı olarak ortak karar alma biçimleri ve olanakları, sosyalleşme ortamı olarak mahrem alanın dışında kalan ilişkiler alanı, ailenin mahrem alanına karşı sivil toplumun alanı. Kamu politikası açısından bakıldığında, eğitim, sağlık, ulaşım, altyapı gibi kentsel hizmetlerin sağlanması açısından hem özelleştirme politikaları hem de kamunun verdiği hizmetlerin kapsam ve düzeninin değişmesi, gündelik hayatın sürdürülmesinde temel bir konuya işaret etmektedir. Kamunun, kamusal hizmet sunma rolündeki değişimine bağlı olarak özel sektöre göre aldığı konumlar, bir yandan eşitlik düzlemini sarsarken diğer yandan bu türden hizmetlere olan ihtiyaç ortadan kalkmadığı için farklı seçeneklerin üretilmesine neden olmaktadır. Sivil toplum ve vatandaşlık açısından yönetime etki edebilme koşul ve olanakları değişirken, yeni ağların ve örgütlenme biçimlerinin ortaya çıkması, kaynaklara erişimde farklı toplumsal ayrımları, yeni üretim ve tüketim biçimlerini gözler önüne sermektedir.

Bütün bu değişimler, gündelik hayatta kenti kullanım biçimlerimize, kentle kurduğumuz ilişkiye ve mekânsal düzene yansımaktadır. Kentteki özel ve kamusal mekânlar ilişkisinin yeni kentleşme modelleri içinde farklı boyutlar kazandığı görülmekte, kentlilere, kendini ifade edebilme ve toplumun geri kalanına görünür olma olanağı sunan ve yine tüm kentlilerin eşitlik temelinde bir araya gelebilmesine açık olan kent kurgusu da değişmektedir. Kapitalizmin karlılık koşulları içinde konut ve çalışma alanlarının, sosyalleşme ortamlarının pazarlanabilirliği ön plana çıkmakta; bu da mekânların tematikleşmesi yoluyla sağlanmaktadır. Genelde güvenlik ve eğlence vaadine dayanan tematik yaklaşımlar, ayrışmaya dayalı biçimleri desteklemektedir. Böylece, kent içinde farklı kesimlerin görünür hale gelebildiği, serbestçe kullanabildiği ortamlar değişmekte, herkese açık olduğu varsayılan kamusal mekânları oluşturan caddeler, sokaklar, meydanlar ve parklara talep artarken yeni kullanım biçimleri ve talepler de ortaya çıkmaktadır.

Bu genel çerçeveden bakıldığında, gündelik hayatımızda belirleyici olan pek çok gereksinim, kamusal ortamı içinde karşılanmakta ve tartışılmaktadır. Günümüzde bir yandan devletin rolünün, diğer yandan toplumsal iletişim olanaklarının değişmesi ise sivil inisiyatifle üretilen seçenekleri ve tartışmaları çeşitlendirmektedir. İlk bakışta kamusalın aşınmasıyla ortaya çıktığı görülen bu değişimler, gündelik hayatın devamını sağlayan gereksinimleri karşılamada yeni örgütlenme biçimlerini ve arayışları ortaya çıkarmaktadır. Böylece kamusal aşınırken İstanbul'un gündelik yaşamı, birbiriyle ilişkili üç farklı çerçeveye işaret etmektedir:

Kamusal hizmetlerin değişen kapsamı ve biçimi
Toplumsal örgütlenme biçimleri
Kentsel mekânda kamusal